

Parkeerplaats Paardenmarkt Rhenen

Toets Natuurbeschermingswet

Definitief

Gemeente Rhenen

Grontmij Nederland B.V.
Houten, 23 juli 2013

Verantwoording

Titel : Parkeerplaats Paardenmarkt Rhenen
Subtitel : Toets Natuurbeschermingswet
Projectnummer : 327263
Referentienummer : 500/327263/MM
Revisie : D1
Datum : 23 juli 2013

Auteur(s) : dr. A.M. Mouissie
E-mail adres : maarten.mouissie@grontmij.nl
Gecontroleerd door : mr. A.H. Tuitert
Paraaf gecontroleerd :
Goedgekeurd door : drs. L. Vranken
Paraaf goedgekeurd :
Contact : Grontmij Nederland B.V.
De Molen 48
3994 DB Houten
Postbus 119
3990 DC Houten
T +31 30 634 47 00
F +31 30 637 94 15
www.grontmij.nl

Inhoudsopgave

1	Inleiding.....	4
1.1	Aanleiding en doel	4
1.2	Onderzoeksgebied.....	4
1.3	Beschrijving van het project.....	5
2	Werkwijze.....	7
2.1	Wettelijk toetsingskader	7
2.2	Inventarisatie aanwezige natuurwaarden	7
2.3	Effectbeoordeling	7
3	Effectbeoordeling	8
3.1	Aanwijzing en status van het Natura 2000-gebied	8
3.2	Instandhoudingsdoelstellingen.....	8
3.3	Aanwezige natuurwaarden in het onderzoeksgebied	10
3.4	Mogelijke effecttypen	14
3.5	Effecten aanleg en gebruik parkeerplaats op niet-broedvogelsoorten	14
3.6	Cumulatieve effecten	16
4	Conclusies.....	19
4.1	Effecten parkeerplaats	19
4.2	Cumulatieve effecten	19
4.3	Eindconclusie	19

Literatuur 21

Bijlage 1: Ontwerptekening

Bijlage 2: Kaarten cumulatieve verstoring

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

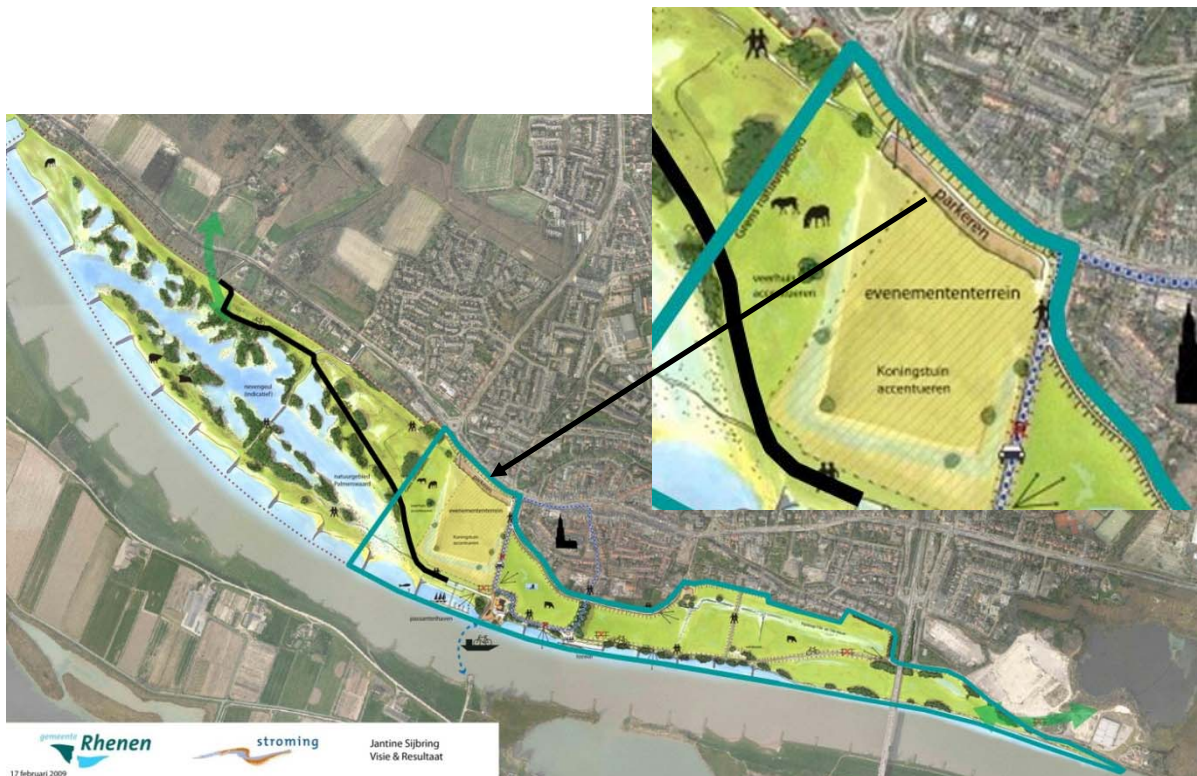
Het plangebied van de Uiterwaarden bij de stad Rhenen bestaat uit de Uiterwaard bij de stad en natuurgebied de Palmerswaard. De Uiterwaard bij de stad kent naast een agrarisch gebruik diverse andere functies.

Door de gemeenteraad van Rhenen is in 2009 het inrichtingsplan Uiterwaarden bij de stad Rhenen vastgesteld. In de inrichtingsschets is een aantal nieuwe voorzieningen opgenomen zoals het evenemententerrein (Veerweide), ijsbaan, uitbreiding passantenhaven, nieuwe parkeerplaats en aanleg nieuw fiets-/ wandelpad Palmerswaard. De gemeente doorloopt voor het gehele inrichtingsplan een bestemmingsplanprocedure. De gemeente wil nu de parkeerplaats eerder realiseren. Daarom is het vergunningtraject voor dit onderdeel naar voren getrokken. Een van de benodigde vergunningen is de vergunning voor de Natuurbeschermingswet.

In 2012 is door de gemeente en de provincie Utrecht het inrichtingsplan getoetst aan de Natuurbeschermingswet (Smits et al., 2012). Conclusie was dat het plan voldoet aan de Natuurbeschermingswet, mits ook de mitigerende en positieve ontwikkelingen worden uitgevoerd. De realisatie van de parkeerplaats Paardenmarkt is niet afzonderlijk getoetst aan de Natuurbeschermingswet. De voorliggende rapportage voorziet in de Natuurbeschermingswet toets van deze ontwikkeling. Daarmee vormt dit de onderbouwing bij de vergunningaanvraag.

1.2 Onderzoeksgebied

Hieronder is de plankaart voor de Uiterwaarden bij de stad Rhenen met als inzet de locatie van de parkeerplaats aan de Paardenmarkt. De parkeerplaats grenst aan het evenemententerrein. Het onderzoeksgebied voor de Natuurbeschermingswet omvat het werkgebied aangeduid met "parkeren" op de plankaart vermeerderd met een potentiële verstoringszone bij de realisatie en gebruik van de parkeerplaats (maximaal ca. 200 m).

1.3 Beschrijving van het project

De huidige parkeerplaatsen op de Veerweg en de Rijnkade tasten de landschappelijke kwaliteit aan en met name op de Veerweg is de verkeersveiligheid van voetgangers in het geding. De parkeerplaatsen op de Veerweg en de Rijnkade worden verplaatst naar een nieuwe parkeervoorziening op de Paardenmarkt. Daar komen ook 60 extra parkeerplaatsen ten behoeve van de binnenstad. Die liggen onderaan het talud, zodat het uitzicht vanaf de Utrechtsestraatweg zo min mogelijk door 'blik' verstoord wordt. De parkeervoorziening wordt landschappelijk ingepast (haagje erlangs), zodat ook vanaf de kant van de Rijn de geparkeerde auto's niet teveel domineren en zodat *lichthinder wordt voorkomen*. Parkeren blijft *aangepast* mogelijk onder de bomen op de Rijnstraat (*namelijk met minder parkeerplaatsen*), het Veerplein aan de voet van restaurant Tante Loes en bij de passantenhaven.

Aanvullend is in de raadsvergadering op 27 januari 2009 het amendement aangenomen dat het totaal aantal plaatsen rondom 'Tante Loes' in aantal niet mag verminderen ten opzichte van de huidige situatie. Met het Recreatieschap wordt overlegd of de 8 resterende en meest zuidelijke parkeerplaatsen aan de Veerweg kunnen worden verplaatst naar de passantenhaven.

Inrichting

- Nieuwe parkeerplaats met totaal 103 parkeerplaatsen (60 nieuwe t.b.v. de binnenstad + 23 verplaatst van de Veerweg + 15 verplaatst van de Rijnkade + 5 verplaatst van de Rijnstraat).
- Het totale ruimtebeslag van de parkeerplaats bedraagt maximaal 0,58 ha, inclusief ontsluiting en ruimtelijke inpassing. Het netto ruimtebeslag van de parkeerplaats beslaat 0,35 ha.
- NB 1: Van Veerweg worden resterende 8 parkeerplaatsen dichtbij Tante Loes worden na overleg met Recreatieschap verplaatst naar de passantenhaven.
- NB 2: Aan de Rijnstraat liggen 10 plaatsen. Uit tellingen blijken slechts de helft gebruikt te worden, deze blijven. Overige worden verplaatst naar Paardenmarkt.
- Inrichting en materialisering:
  - noordelijke deel: rijweg in asfalt, parkeervakken in grasbetontegels
  - zuidelijke deel; rijweg in betonstraatstenen, parkeervakken in grasbetontegels;
  - wandelpad naar Veerweg in betontegels;

- 1,5 meter hoge beplanting langs zuidzijde van parkeerplaats (beperking lichthinder en geluid);
- Aanleg 4 enkele lichtmasten, 6 meter hoog piano 1x LED16 tussen de noordelijke en zuidelijke parkeervakken;
- Aanleg 1 dubbele lichtmast, 6 meter hoog piano 2x LED16 nabij de entree van het parkeerterrein aan de Veerweg;
- De parkeerplaats wordt vanuit de natuurzijde afgeschermd met een robuuste haag, waardoor de verstoring van mensen en voertuigen op de natuur zoveel mogelijk wordt beperkt.

In bijlage 1 is de ontwerptekening opgenomen.

2 Werkwijze

2.1 Wettelijk toetsingskader

Het wettelijk kader voor de bescherming van Natura 2000-gebieden wordt gevormd door de Natuurbeschermingswet 1998. Artikel 19d van deze wet stelt dat het verboden is zonder vergunning, of in strijd met aan die vergunning verbonden voorschriften, projecten of andere handelingen te realiseren onderscheidenlijk te verrichten die gelet op de instandhoudingsdoelstelling, de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten in een Natura 2000-gebied kunnen verslechteren of een significant verstorend effect kunnen hebben op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen.

De realisatie van de parkeerplaats is een project dat wordt uitgevoerd binnen het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Neder-Rijn. Conform artikel 19d van de Natuurbeschermingswet dient dus getoetst te worden of er sprake is van verslechtering of significante verstoring.

2.2 Inventarisatie aanwezige natuurwaarden

De aanwezige natuurwaarden zijn geïnventariseerd aan de hand van beschikbare informatie uit een verkennend natuuronderzoek van Grontmij (2013) en het rapport EHS saldo toets en Toetsing Natura 2000 Uiterwaarden Rhenen (Smits et al., 2012). Bovendien is de Natura 2000-database van het ministerie van Economische Zaken geraadpleegd met betrekking tot ligging habitattypen en begrenzing van het Habitatrichtlijngebied en Vogelrichtlijngebied.

De habitatgeschiktheid van het onderzoeksgebied is mede bepaald door de ecooloog van Grontmij die de veldbezoeken in het kader van het oriënterend veldbezoek heeft uitgevoerd. Bovendien is een provinciale ecooloog geconsulteerd.

2.3 Effectbeoordeling

In de effectbeoordeling staan de instandhoudingsdoelstellingen van de Uiterwaarden Neder-Rijn centraal. Er is onderzocht welke soorten in het plangebied en binnen de verstoringszone voorkomen, welke effecttypen op kunnen treden, hoe gevoelig de aanwezige natuurwaarden voor deze effecttypen zijn en tot slot wat deze effecten betekenen voor het realiseren van de instandhoudingsdoelstellingen.

3 Effectbeoordeling

3.1 Aanwijzing en status van het Natura 2000-gebied

De Uiterwaarden Neder-Rijn (gebied nummer 66) zijn reeds in 2000 aangewezen als Vogelrichtlijngebied bij besluit van 24 maart 2000 en gewijzigd bij besluit van de minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij d.d. 25 april 2003. Een gedeelte in de Amerongse Bovenpolder is aangewezen als Habitatrichtlijngebied. Voor het Natura 2000 gebied Uiterwaarden Neder-Rijn heeft de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) een Ontwerpbesluit Uiterwaarden Neder-Rijn vastgesteld welke van 11 september tot 22 oktober 2008 ter inzage heeft gelegen.

De Palmerswaard en Uiterwaard bij Rhenen zijn alleen aangewezen als Vogelrichtlijngebied. Hierdoor hoeft het project alleen getoetst te worden aan de doelen van de Vogelrichtlijn en de complementaire doelen van de Habitatrichtlijn.

3.2 Instandhoudingsdoelstellingen

Het gebied bestaat uit de uiterwaarden van de rivier en beslaat een oppervlakte van circa 3257 ha. Met het wijzigingsbesluit wordt het gehele winterbed van dijk tot dijk, met uitzondering van het gedeelte van de rivier buiten de kribvakken en met uitzondering van enkele deelgebieden in het winterbed, aangewezen als speciale beschermingszone in de zin van artikel 4, eerste en tweede lid, van de Vogelrichtlijn.

De speciale beschermingszone Uiterwaarden Neder-Rijn bestaat uit de uiterwaarden van de Neder-Rijn tussen Renkum en Wijk bij Duurstede. De rivier vormt een dynamisch systeem, een samenspel tussen natuurlijke processen en menselijk ingrijpen. De Neder-Rijn moet in perioden met hoge rivierafvoer 1/6 van de Rijnafvoer voor haar rekening nemen. In perioden met lage rivierafvoer wordt het water op peil gehouden door de stuw bij Amerongen. De rivierbedding heeft een breedte van 200 tot 250 meter. Het winterbed varieert in breedte van 500 meter bij Rhenen tot maximaal twee kilometer bij Amerongen.

Karakteristiek voor dit rivierenlandschap is de overgang naar de hogere gronden, de stuwwal van de Utrechtse Heuvelrug en de Veluwe. Enkele voorbeelden zijn de Blauwe Kamer onder aan de Grebbeberg, de Elster Buitenwaarden die grenst aan Plantage Willem III en de Amerongse Bovenpolder aan de voet van de Amerongse Berg. Hier liggen op de overgangen restanten van hardhoutoibossen.

De uiterwaarden zijn gevarieerd in breedte en hoogteligging. De uiterwaarden bestaan voornamelijk uit graslanden, afgewisseld met enkele akkers, meidoornhagen, knotwilgen, bosjes, moerasgebiedjes, ontgrondingsgaten, geïsoleerde oude riviertakken en nieuwe, aangetakte nevengeulen. Door kwel vanuit de hogere gronden is het water in poelen en plassen in de uiterwaarden van goede kwaliteit. Het zijn geaccidenteerde terreinen met hoge, droge ruggen en vochtige laagten die incidenteel geïnundeerd worden. Het deel van de Amerongse Bovenpolder dat is aangewezen onder de Habitatrichtlijn bevat een hoge uiterwaard waar soortenrijke glanshaverhoilanden voorkomen.

Algemene doelen

- Behoud van de bijdrage van het Natura 2000-gebied aan de biologische diversiteit en aan de gunstige staat van instandhouding van natuurlijke habitats en soorten binnen de Europese Unie.

- Behoud van de bijdrage van het Natura 2000-gebied aan de ecologische samenhang van het Natura 2000 netwerk zowel binnen Nederland als de Europese Unie.
- Behoud en waar nodig herstel van de ruimtelijke samenhang met de omgeving ten behoeve van de duurzame instandhouding van de in Nederland voorkomende natuurlijke habitats en soorten.
- Behoud en waar nodig herstel van de natuurlijke kenmerken en van de samenhang van de ecologische structuur en functies van het gehele gebied voor alle habitattypen en soorten waarvoor instandhoudingsdoelstellingen zijn geformuleerd.
- Behoud of herstel van gebiedsspecifieke ecologische vereisten voor de duurzame instandhouding van de habitattypen en soorten waarvoor instandhoudingsdoelstellingen zijn geformuleerd.

Kernopgaven (Bron concept-gebiedendocument Uiterwaarden Neder-Rijn)

- 3.10 Grasetende watervogels: Behoud voldoende slaapplaatsen- en foerageer-terreinen voor ganzen, kleine zwanen A037 en smienten A050.
- 3.12 Plas-dras situaties: Behoud en uitbreiding areaal van plas-dras situaties en ondiep water voor eenden, kwartelkoning A122, porseleinhoen A119 en steltlopers.
- 3.13 Droge graslanden: Kwaliteitsverbetering en uitbreiding van glanshaver- en vossestaartheuvelen (glanshaver) H6510 subtype A.
- 3.14 Droge hardhoutooibossen: Ontwikkeling droge hardhoutooibossen H91F0: groter oppervlakte en kwaliteitsverbetering.

Instandhoudingsdoelen

Het plangebied valt binnen de begrenzing van het Vogelrichtlijngebied, maar buiten de begrenzing van het Habitatrichtlijngebied. Dat betekent dat hier getoetst moet worden aan de instandhoudingsdoelen voor vogelrichtlijnsoorten zoals geformuleerd in het ontwerp aanwijzingsbesluit voor broedvogels en niet broedvogels en voor de in het ontwerp aanwijzingsbesluit geformuleerde complementaire doelen. De complementaire doelen betreffen:

- Droge hardhoutooibossen; uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit;
- Zeeprijk; behoud omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie;
- Rivierprijk; behoud omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie;
- Grote modderkruiper; behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie;
- Kamsalamander; behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie;

De instandhoudingsdoelstellingen Uiterwaarden Neder-Rijn zijn aangegeven in tabel 3.1.

Tabel 3.1 Instandhoudingsdoelstellingen Uiterwaarden Neder-Rijn.*Complementaire doelen staan cursief.*

		SVI Landelijk	Doelst. Opp.vl.	Doelst. Kwal.	Doelst. Pop.	Draagkracht aantal vogels	Draagkracht aantal paren
Habitattypen							
H3270	Slikkige rivieroever		>	>			
H6510A	Glanshaver- en vossenstaart- hooilanden (glanshaver)	-	>	=			
<i>H91F0</i>	<i>Droge hardhoutoibossen</i>	--	>	>			
Habitatsoorten							
H1095	<i>Zeeprk</i>	-	=	>	>		
H1099	<i>Rivierprk</i>	-	=	>	>		
H1145	<i>Grote modderkruiper</i>	-	=	=	=		
H1166	<i>Kamsalamander</i>	-	=	=	=		
Broedvogels							
A119	Porseleinhoen	--	>	>			10
A122	Kwartelkoning	-	>	>			40
A229	IJsvogel	+	=	=			5
A249	Oeverzwaluw	+	=	=			80
Niet-broedvogels							
A005	Fuut	-	=	=		80	
A017	Aalscholver	+	=	=		130	
A037	Kleine Zwaan	-	=	=		20	
A041	Kolgans	+	= (<)	=		2900	
A043	Grauwe Gans	+	= (<)	=		880	
A050	Smient	+	= (<)	=		2400	
A051	Krakeend	+	=	=		50	
A054	Pijlstaart	-	=	=		10	
A056	Slobeend	+	=	=		50	
A059	Tafeleend	--	=	=		100	
A061	Kuifeend	-	=	=		630	
A068	Nonnetje	-	=	=		5	
A125	Meerkoet	-	=	=		1700	
A142	Kievit	-	=	=		1400	
A156	Grutto	--	=	=		60	
A160	Wulp	+	=	=		100	

3.3 Aanwezige natuurwaarden in het onderzoeksgebied

Om de effecten van de realisatie van de parkeerplaats te kunnen beoordelen dient eerst vastgesteld te worden welke natuurwaarden op de geplande locatie van de parkeerplaats en de potentiële verstoringszone voorkomen. De maximale verstoringsafstand is op basis van literatuuronderzoek (oa. Krijgsveld et al., 2008) en inschatting van ecologen van de provincie en Grontmij voor de soorten waarvoor het Vogelrichtlijngebied is aangewezen vastgesteld op 200 m (zie ook Smits et al., 2012). Een deel van de Uiterwaard bij de stad Rhenen valt binnen deze 200 m. De oostkant van de Palmerswaard wordt voor een beperkt deel (ca. 1 hectare) beïnvloed (figuur 3.1).

Figuur 3.1 Afbakening onderzoeksgebied aan de hand van de maximale verstoringsafstand (200 m).

Waarden met betrekking tot de complementaire doelen Habitatrictlijn

Het terrein waarop de parkeerplaatsen worden gerealiseerd bestaat uit gemaaid grasland. Er is geen kwalificerend habitatype aanwezig. Het habitatype droge hardhoutoibossen (H91F0) waarvoor een complementaire doelstelling geldt in het Vogelrichtlijngebied ontbreekt zeker. In de omgeving, maar buiten de projectlocatie is wel een bosje aanwezig dat gekenmerkt kan worden als zachthoutoibos. Hiervoor geldt geen doelstelling.

De onderzoekslocatie heeft geen functie voor vissoorten, inclusief de soorten waarvoor een complementaire doelstelling geldt. Het gaat immers om droog, mogelijk incidenteel grasland. Ook poelen die mogelijk geschikt kunnen zijn voor de kamsalamander ontbreken.

Broedvogels

In de uiterwaarden bij Rhenen en de Palmerswaard komen alle broedvogels voor met een instandhoudingsdoelstelling, maar in het projectgebied ontbreekt potentieel broedhabitat voor deze soorten. Er zijn geen (deels) onbegroeide steile oevers aanwezig waarin oeverzwaluw of ijsvogel een nest zou kunnen bouwen. Ook voor kwartelkoning en porseleinhoen ontbreken potentiële nestplaatsen. Voor deze soorten wordt het grasland te kort gemaaid en is voor de porseleinhoen te droog.

Ook in de potentiële verstoringszone van maximaal 200 m rond de parkeerplaats ontbreekt geschikt broedbiotoop voor de vier broedvogelsoorten waarvoor de Uiterwaarden Neder-Rijn is aangewezen.

Niet-broedvogels

De locatie waarop de parkeerplaats is gepland is van weinig betekenis voor niet-broedvogels. Dit geldt eveneens voor het aangrenzende evenemententerrein. Op dit grasland (zie onderstaande foto) zullen echter incidenteel Kieviten, grauwe ganzen en mogelijk grutto's en smienten foerageren. In de uiterwaard bij Rhenen ten westen van de parkeerplaats foerageren ook kleine zwaan en kolgans, mogelijk ook binnen de verstoringsafstand (maximaal 200 m).

De plassen waar krakeend, slobend, tafeleend, kuifeend, fuut en nonnetje kunnen foerageren liggen buiten de maximale verstoringsafstand. Er zijn geen waarnemingen bekend van de pijlstaart en aalschover in de uiterwaard bij Rhenen. Dit geldt ook voor de broedvogelsoorten waarvoor het gebied is aangewezen.

Impressie van de graslanden in het onderzoeksgebied (foto D. van der Veen, 2013)

Tabel 3.2 Aanwezigheid soorten Vogelrichtlijn in het onderzoeksgebied

Soort	broed- vogels	Niet broed- vogels	komt voor in onderzoeks- gebied?	Toelichting
IJsvogel	x		nee	Actueel niet aanwezig, ontbreekt geschikt biotoop
Oeverzwaluw	x		nee	Actueel niet aanwezig, ontbreekt geschikt biotoop
Porseleinhoen	x		nee	Actueel niet aanwezig, ontbreekt geschikt biotoop
Kwartelkoning	x		nee	Actueel niet aanwezig, ontbreekt geschikt biotoop.
Kievit		x	ja	Komt in de hele Uiterwaarden Rhenen voor
Grutto		x	mogelijk	Komt in de hele Uiterwaarden Rhenen en in de Palmerswaard in lage aantallen voor
Wulp		x	nee	Er zijn geen waarnemingen bekend van deze soort in de Uiterwaarden Rhenen
Grauwe gans		x	ja	Komt voor in de Uiterwaarden Rhenen en in de Palmerswaard
Kolgans		x	mogelijk	Op Veerwei en IJsbaan foerageren 's winters enkele tientallen exemplaren
Kleine zwaan		x	mogelijk	Komt door hele gebied in lage aantallen voor
Smient		x	mogelijk	Is incidenteel waargenomen op de graslanden en in de Palmerswaard
Meerkoet		x	nee	Komt voornamelijk voor in de Palmerswaard. Er zijn slechts enkele waarnemingen bekend.
Krakeend		x	nee	Is waargenomen in Palmerswaard en niet in Uiterwaard bij de stad
Slobeend		x	nee	Is incidenteel waargenomen in Uiterwaard bij de stad en meerdere malen in de Palmerswaard. Geschikte plassen liggen buiten verstoringsafstand
Tafeleend		x	nee	Is incidenteel waargenomen in Uiterwaard bij de stad en meerdere malen in de Palmerswaard. Geschikte plassen liggen buiten verstoringsafstand
Kuifeend		x	nee	Is incidenteel waargenomen in Uiterwaard bij de stad en is wel bekend van de Palmerswaard. Geschikte plassen liggen buiten verstoringsafstand
Fuut		x	nee	Komt voornamelijk voor in Palmerswaard. Geschikte plassen liggen buiten verstoringsafstand
Aalscholver		x	nee	Komt voornamelijk voor in Palmerswaard
Nonnetje		x	nee	Is incidenteel waargenomen in Uiterwaard bij de stad en is bekend van de Palmerswaard. Geschikte plassen liggen buiten verstoringsafstand
Pijlstaart		x	nee	Niet bekend in plangebied

3.4 Mogelijke effecttypen

De aanleg van de parkeerplaats heeft de volgende effecten op het Natura 2000-gebied:

- Ruimtebeslag van de parkeerplaats en vernietiging bestaand grasland van maximaal 0,58 ha;
- Verstoring van aanwezige vogels op de locatie en directe omgeving tijdens de uitvoering;

De realisatie zal op milieutechnisch verantwoorde wijze uitgevoerd worden zodat er geen verontreiniging op zal treden. Aangezien er geen diepe graafwerkzaamheden (slechts ca. 20cm) uitgevoerd zullen worden zal er geen verstoring van grondwaterstromen optreden, waardoor verdroging of vernatting niet aan de orde is.

Versnippering of barrièrewerking is niet aan de orde omdat de parkeerplaats langs de rand van het Natura 2000-gebied is gepland.

Het gebruik van de parkeerplaats heeft de volgende effecten op het Natura 2000-gebied:

- Verstoring van vogels door af en aanrijden auto's en aanwezigheid mensen;

Door toepassing van grasbetontegels zal infiltratie in het gebied maar beperkt afnemen. Er zal daarom maar iets meer water afstromen naar de omgeving. Dit water zal in de bodem onder de aan te planten haag terechtkomen. De totale hoeveelheid regenwater die op de graslanden terecht komt zal niet veranderen.

De nieuwe parkeerplaats vervangt enkele parkeerplaatsen in het uiterwaardengebied. Dit leidt tot minder verkeersbewegingen door de uiterwaarden. Daarnaast voorziet de parkeerplaats in extra parkeergelegenheid. Omdat de nieuwe parkeerplaats direct aan de rand van de uiterwaard ligt, blijven de verkeersbewegingen aan de rand van het gebied. De verkeersstromen rond het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Neder-Rijn zullen dan ook niet wezenlijk veranderen. Effecten van atmosferische stikstofdepositie (verzuring en vermisting) zijn dan ook niet aan de orde.

Gelet op de ligging van de parkeerplaats direct langs de dijk op het hoogste deel van de uiterwaarden en het beperkte oppervlak zal de aan te planten haag nagenoeg geen invloed hebben op de weerstand van de uiterwaard bij inundaties. Effecten door verandering in overstromingsfrequentie zijn dan ook niet te verwachten.

3.5 Effecten aanleg en gebruik parkeerplaats op niet-broedvogelsoorten

De parkeerplaats is gesitueerd aan de rand van het gebied, tussen de N225 en het evenemententerrein op de hoek met de Veerweg. De parkeerplaats komt dus op een locatie die al in belangrijke mate verstoord is. Als gevolg van de aanleg van de parkeerplaats is er sprake van areaalverlies voor vogels en zal de verstoring het gebied in verplaatsen. Om verstoring van vogels en andere fauna vanaf deze parkeerplaats te beperken zal een robuuste haag rondom de parkeerplaats worden aangelegd (zie bijlage 1 voor ontwerptekening).

Het onderzoeksgebied is met betrekking tot de instandhoudingsdoelstellingen van de Uiterwaarden Neder-Rijn alleen van belang voor een zestal niet-broedvogelsoorten (paragraaf 3.3). Broedvogelsoorten en andere niet-broedvogels soorten komen niet voor op de locatie en omgeving. Effecten op complementaire doelen voor habitattypen en Habitatrictlijnsoorten zijn eveneens uitgesloten, aangezien deze waarden ontbreken in het onderzoeksgebied.

Ruimtebeslag/vernietiging

Alle soorten zijn min of meer gevoelig voor vernietiging van hun leefgebied. De mate waarin zij hiervoor gevoelig zijn is vooral afhankelijk van de omvang van het beschikbare leefgebied in relatie tot de instandhoudingsdoelstelling. Gelet op de ligging van de locatie nabij wegen en het evenemententerrein is het grasland dat verloren gaat voor geen van de soorten van groot belang. Het ruimtebeslag van de parkeerplaats is 0,58 ha en het totale oppervlak van het Vogelrichtinggebied is 3.259 ha. Het exacte oppervlak aan grasland binnen het Vogelrichtinggebied is niet exact bekend. Afgaande op luchtfoto's bestaan de Uiterwaarden Neder-Rijn voor tenminste

de helft uit graslanden. Duidelijk is dat het oppervlak dat verloren gaat zeer klein (< 0,04 %) is in verhouding tot het totale oppervlak aan grasland.

Voor alle niet-broedvogelsoorten geldt een behoudsdoelstelling voor het oppervlakte van het leefgebied. Gelet op het zeer gering oppervlak aan grasland dat verloren gaat en de beperkte waarde van dit gebied voor niet-broedvogelsoorten waarvoor het gebied is aangewezen, kan geconcludeerd worden dat het ruimtebeslag van de parkeerplaats geen wezenlijke belemmering vormt voor deze doelstelling.

Verstoring

Op basis van literatuurgegevens (o.a. Krijgsveld et al., 2008) en inschattingen van een ecooloog van de provincie Utrecht (in Smits et al., 2012) zijn de verstoringafstanden bepaald van wandelaars, fietsers en auto's van alle vogelsoorten waarvoor de Uiterwaarden Neder-Rijn zijn aangewezen als Vogelrichtlijngebied. Hiervan is een selectie gemaakt voor de soorten die mogelijk voorkomen binnen 200m van de geplande locatie van het parkeerterrein (tabel 3.3).

Tabel 3.3: Verstoringafstanden van vogels in het onderzoeksgebied en hun aanwezigheid in Nederland

soort	verstoringafstand in m	aanwezigheid in Nederland
Kievit	50	Jaarvogel. Zeer talrijke broedvogel; doortrekker in uiterst groot aantal; wintervogel in zeer groot aantal
Smient	100	Jaarvogel. Uiterst schaarse broedvogel; doortrekker en wintergast in zeer groot aantal
Grutto	100	Jaarvogel. Talrijke broedvogel en doortrekker in groot aantal; IJslandse ondersoort doortrekker in klein aantal, wintergast in zeer klein aantal
Kleine zwaan	200	Wintergast. Doortrekker en wintergast in vrij groot aantal
Kolgans	200	Jaarvogel. Schaarse broedvogel; doortrekker en wintervogel in zeer groot aantal
Grauwe gans	200	Jaarvogel. Talrijke broedvogel; doortrekker en wintergast in (zeer) groot aantal

De maximale begrenzing van de verstoringzone komt overeen met het onderzoeksgebied (figuur 3.3). Het oppervlak van deze verstoringzone voor kleine zwaan, kolgans en grauwe gans is ongeveer 8 ha. Voor grutto en smient is de verstoringzone ongeveer 4 ha groot en voor de kievit ca. 2 ha.

De hier berekende omvang van de verstoringzone is het maximale oppervlak waarbinnen verstoring op kan treden. Dit betekent echter nog niet dat deze zone geheel ongeschikt wordt als foerageergebied. De genoemde soorten staan ook bekend als weinig gevoelig voor optische verstoring en geluid. Volgens de effectenindicator van het ministerie van EZ zijn deze soorten zelfs als niet gevoelig aangegeven.

Ook in de huidige situatie is deze zone reeds min of meer verstoord door gebruik van de huidige infrastructuur (zie bijlage 2). Vooral van ganzen, maar ook van andere vogelsoorten is bekend dat zij vaak wennen aan menselijke aanwezigheid zolang mensen zich volgens voorspelbare patronen blijven gedragen. Mensen die zich over gebaande paden begeven worden meestal niet als bedreigend ervaren, zolang zij zich niet richting de aanwezige vogels gaan begeven. Plotselinge harde geluiden en onverwachte bewegingen en gedrag dat aan predatoren doet denken is veel verstorender. Ganzen zijn de afgelopen jaren in heel Nederland in aantallen toegenomen, terwijl in de zelfde periode de verstoringintensiteit rond foerageergebieden zeker niet is afgenomen. Mede dankzij de afscherming van de parkeerplaats door haagbeplanting is de verwachting dat in de praktijk de geschiktheid van de graslanden als foerageergebied voor kievit, smient, grutto, kleine zwaan, kolgans en grauwe gans, slechts in beperkte mate zal afnemen.

De verstoringzone tijdens de aanlegfase is ongeveer even groot als tijdens de gebruiksfase. Alleen zal de intensiteit van de verstoring groter zijn aangezien er dan nog geen afscherming aanwezig is en er frequenter mensen en machines aanwezig zijn en meer geluid geproduceerd zal worden. Mede gelet op de tijdelijke aard van de werkzaamheden zal net als in de gebruiksfase geen significante verstoring optreden. Het geluid tijdens de werkzaamheden kan overigens wel verder rijken dan 200m, maar gelet op de reeds aanwezige verstoring vanuit de huidige infrastructuur en de stad is de verwachting dat dit niet voor een significante toename in verstoring zal leiden.

3.6 Cumulatieve effecten

Het project dient conform de Natuurbeschermingswet beoordeeld te worden in combinatie met andere plannen en projecten. Hierbij zijn de overige ontwikkelingen binnen het inrichtingsplan Uiterwaarden Rhenen en het programma Stroomlijn van belang. Verder spelen op grotere afstand nog de projecten:

- Ruimte voor de rivier project Tollewaard en Middelwaard;
- Ruimte voor de rivier project Machinistenschool Elst;
- Nieuwbouwproject Vogelenzang;
- Nurg/KRW project Amerongse bovenpolder;
- Herinrichting Ingensche waarden.

In het inrichtingsplan is naast de parkeerplaats aan de Paardenmarkt, uitbreiding van het wandelpadennetwerk opgenomen (nieuw pad tussen het evenemententerrein en de Rijnstraat), een evenemententerrein en ijsbaan (figuur 1.1). Verder zijn in dit plan ontwikkelingen opgenomen die positief zijn voor de natuur, zoals extra beheerafspraken en het omzetten van percelen met een agrarische functie naar een natuurfunctie. Per saldo leidt het plan tot een toename aan oppervlak voor natuur, waaronder een toename in het oppervlakte graslanden die als foerageergebied voor niet-broedvogels kunnen dienen (Smits et al., 2012).

Stroomlijn beoogt de stroombaan binnen de grote rivieren glad te krijgen zodat voldoende water afgevoerd kan worden en de waterveiligheid wordt gegarandeerd. Hiertoe dienen in de uiterwaarden lokaal (binnen de stroombaan) bomen en struiken verwijderd te worden. Voor een pilotproject in de Palmerswaard (Inhaalslag Stroomlijn) is een Natuurbeschermingswetvergunning aangevraagd door het Utrechts Landschap.

Buiten het voornoemde plannen en projecten zijn er geen ontwikkelingen bekend die voor cumulatieve effecten zorgen met de aanleg van de parkeerplaatsen aan de Paardenmarkt.

Cumulatie met Inrichtingsplan Rhenen

Effecten van het inrichtingsplan zijn reeds door de provincie en gemeente Rhenen als geheel beoordeeld (Smits et al., 2012). Hieruit komt naar voren dat voor de meest gevoelige vogelsoorten (verstoringafstand 200 m) in totaal bijna 35 ha extra verstoring op zal treden tijdens de gebruiksfase van alle ontwikkelingen gezamenlijk. Voor minder verstoringgevoelige soorten zal het verstoorte oppervlak tussen 16 ha (verstoringafstand 50 m) en 35 ha (verstoringafstand 100m) liggen. De verstoring treedt op in de uiterwaarden bij de stad Rhenen en in de Palmerswaard (tabel 3.3). In bijlage 1 is de berekende cumulatieve verstoring binnen het Natura 2000-gebied op kaarten weergegeven (bron Provincie Utrecht, 2012).

Tabel 3.3: Berekening verstoorte oppervlakten per subproject (uit Smits et al., 2012).

kaart	voorzieningen	verstoring	Uiterwaard bij de stad	Palmerswaard	tootaal
2	uiterwaarden		32,03	44,45	76,47
3	bestaande infrastructuur totaal		5,13	0,00	5,13
	parkeerplaats bij haven		0,10	0,00	
	passantenhaven		0,34	0,00	
	loswal		0,13	0,00	

	bestaande wegen en paden		1,10	0,00	
	N233		0,13	0,00	
	<i>evenemententerrein</i>		3,33	0,00	
4	verstoringzone bestaande infrastructuur	50 m	26,33	1,89	28,21
		100 m	30,71	4,16	34,87
		200 m	32,03	10,80	42,84
	nieuwe infrastructuur totaal		6,65	0,29	6,94
5	wandel- / fietspad west / Palmerswaard		0,19	0,29	
	ijsbaan		2,55	0,00	
	parkeerplaats		0,58	0,00	
	<i>evenemententerrein</i>		3,33	0,00	
	verstoringzone nieuwe infrastructuur	50 m	10,54	5,13	15,67
		100 m	15,30	9,40	24,69
200 m		17,77	16,95	34,71	
6	verstoringzone totaal	50 m	27,53	6,40	33,93
		100 m	31,63	10,25	41,87
		200 m	32,03	16,95	48,97

Uit de kaarten 1 t/m 6 in bijlage 2 en tabel 3.3 blijkt dat:

- De Uiterwaard bij de stad en de Palmerswaard een totale oppervlakte heeft van 76,47 ha.
- De Uiterwaard bij de stad een oppervlakte heeft van 32,03 ha.
- De Uiterwaard bij de stad is in de bestaande situatie al nagenoeg volledig verstoord voor alle vogelsoorten. Alleen aan de meest westelijke zijde tegen de Palmerswaard aan is een smalle strook die uitsluitend verstoord wordt voor de vogelsoorten die een verstoringafstand van 50 m hebben, te weten IJsvogel, Meerkoet en Kievit.
- De aanleg van een nieuw wandel- en fietspad door de Palmerswaard veroorzaakt een aanzienlijke verstoring (16,95 ha) van vogels in de Palmerswaard, wanneer hier geen maatregelen worden genomen (aanbrengen struweel en/of omleggen fietspad naar rotonde).
- Er resteert na realisatie van de voorzieningen een oppervlakte van 27,5 ha onverstoord gebied in de Palmerswaard. Hierbij is er van uitgegaan dat op het evenemententerrein de Veerweide geen activiteiten plaats vinden met een verstoringafstand groter dan 200 m. Het afsteken van vuurwerk, oplaten van luchtballonnen, helikoptervluchten, popconcerten hebben veelal een veel grotere verstoringafstand. Zeker in cumulatie met de verstoring van permanente verstoringbronnen zoals de bestaande wegen en paden, stadsrand en relatief rustige activiteiten op het evenemententerrein kunnen dit soort grootschalige activiteiten leiden tot significante verstoring van doelsoorten N2000 Uiterwaarden Neder-Rijn.

De provincie concludeert dat om op basis van de Natuurbeschermingswet 1998 te kunnen instemmen met de gewenste inrichting van de Uiterwaarden Rhenen het noodzakelijk is om afdoende mitigerende maatregelen te nemen teneinde significante verstoring van vogels met name in de Palmerswaard te voorkomen.

De provincie is van oordeel dat alle bestaande en gewenste nieuwe voorzieningen en activiteiten in de Uiterwaarden Rhenen gezamenlijk (cumulatie) niet behoeven te leiden tot significante verstoring van de vogels waarvoor het gebied is aangewezen als Vogelrichtlijngebied, wanneer de bovengenoemde mitigerende maatregelen op een correcte wijze worden uitgewerkt en gerealiseerd en nageleefd.

Cumulatie met Stroomlijn in de Palmerswaard

In het pilotproject Inhaalslag Stroomlijn zal in de Palmerswaard 8,6 ha ruigte worden gemaaid, 0,6 ha struweel en 1,8 ha bos worden gekapt. Verder zal er grondverzet uitgevoerd worden. Bepaalde delen zullen worden afgegraven en andere delen opgehoogd (Willems en Tabek,

2013). De start uitvoering is gepland oktober/november 2013 en zal 6 tot 8 weken duren (bron: Programma Stroomlijn Rijkswaterstaat).

Het Utrechts Landschap heeft een Passende Beoordeling op laten stellen (Willems en Tabak, 2013). Uit deze Passende Beoordeling blijkt dat de maatregelen voornamelijk positieve effecten heeft op habitattypen en habitatsoorten. Tijdens de uitvoering zal echter wel verstoring optreden op van enkele niet-broedvogelsoorten, te weten aalscholver, fuut en kuifeend. Er zal geen oppervlakteverlies aan foerageergebied voor niet-broedvogels optreden. Willems en Tabak (2013) concluderen dat er geen sprake is van significante effecten.

Er is kans dat de uitvoering van het Stroomlijn project in de Palmerswaard gedeeltelijk samenvalt met de aanleg van de parkeerplaats. In het Stroomlijn project worden echter andere vogelsoorten verstoord dan bij de aanleg van de parkeerplaats. Er is daarom geen sprake van cumulatie van effecten.

Cumulatie met overige projecten

Ten tijde van de realisatie van de parkeerplaats (december 2013- beging 2014) zijn er nog werkzaamheden gaande voor het Ruimte voor de Rivier projecten in de Tollewaard en steenfabriek Elst. Het RvdR project in de Middelwaard is dan gereed. De RvdR projecten hebben naast een veiligheidsdoelstelling ook een ruimtelijke kwaliteitsdoelstelling waaronder natuur. Deze projecten zijn zo ontworpen dat zij niet tot negatieve effecten op Natura 2000 doelen hebben. Gelet op de omvang van het Natura 2000-gebied en de werkzaamheden blijven er voldoende uitwijkmogelijkheden beschikbaar onder meer in de Blauwe Kamer, Elster Uiterwaarden, Amerongse Bovenpolder, Ingensche waarden en in De Mars (zie ook Willems en Tabak, 2013).

Het project NURG/KRW project Amerongse bovenpolder en herinrichting Ingensche waarden zijn tijdens de realisatie van de parkeerplaats nog in de planfase. Deze projecten leiden naar verwachting niet tot permanente toename van verstoring van niet-broedvogels in de Uiterwaarden Neder-Rijn. Er is daarom geen sprake van cumulatie met de realisatie van de parkeerplaats langs de Paardemarkt.

In de voortoets voor het nieuwbouwproject Vogelezang wordt geconcludeerd dat door de inrichting- en beheermaatregelen, voortkomend uit de werking van de Flora- en faunawet en de bescherming van de EHS er geen mogelijke negatieve effecten verwacht worden op de beschermde natuurwaarden van het Natura 2000-gebied "Uiterwaarden Neder-Rijn". Door de planontwikkeling worden derhalve zeker geen significant negatief effect verwacht.

4 Conclusies

4.1 Effecten parkeerplaats

De realisatie van de parkeerplaats leidt tot een ruimtebeslag van maximaal 0,58 ha, inclusief ruimtelijke inpassing en haagbeplanting. De parkeerplaats zelf is 0,35 ha groot. Dit ruimtebeslag leidt tot vernietiging van grasland dat mogelijk gebruikt wordt door een zestal niet-broedvogelsoorten, te weten Kievit, smient, grutto, kleine zwaan, kolgans en grauwe gans. De verstoringszone voor de meest gevoelige soorten is maximaal 8 ha groot.

Mede vanwege de aan te leggen haagbeplanting en de reeds aanwezige verstoring leidt de realisatie van de parkeerplaats niet tot significante verstoring van de aanwezige niet-broedvogelsoorten.

Het onderzoeksgebied heeft geen functie voor broedvogels waarvoor de Uiterwaarden Neder-Rijn zijn aangewezen. De parkeerplaats heeft geen invloed op (complementaire) Habitatrichtlijndoelen.

4.2 Cumulatieve effecten

Het project dient conform de Natuurbeschermingswet beoordeeld te worden in combinatie met andere plannen en projecten. Hierbij zijn de overige ontwikkelingen binnen het inrichtingsplan Uiterwaarden Rhenen van belang en daarnaast het Stroomlijn project in de Palmerswaard, enkele projecten van Ruimte voor de Rivier een KRW/ NURG project en het nieuwbouw project Vogelezang. Met een aantal van deze projecten is sprake van gedeeltelijk overlap in uitvoeringsperiode waardoor tijdelijk een groter deel van het Natura 2000-gebied verstoord zal zijn. Alleen bij het inrichtingsplan is sprake van permanente cumulatie in het verstoord oppervlak.

De provincie concludeert dat om op basis van de Natuurbeschermingswet 1998 te kunnen instemmen met de gewenste inrichting van de Uiterwaarden Rhenen (zoals beschreven in het inrichtingsplan) het noodzakelijk is om afdoende mitigerende maatregelen te nemen teneinde significante verstoring van vogels met name in de Palmerswaard te voorkomen.

De provincie is van oordeel dat alle bestaande en gewenste nieuwe voorzieningen en activiteiten in de Uiterwaarden Rhenen gezamenlijk, (cumulatie) niet behoeven te leiden tot significante verstoring van de vogels waarvoor het gebied is aangewezen als Vogelrichtlijngebied, wanneer de bovengenoemde mitigerende maatregelen op een correcte wijze worden uitgewerkt en gerealiseerd en nageleefd.

4.3 Eindconclusie

De realisatie van de parkeerplaats leidt zelfstandig of in combinatie met andere plannen of projecten niet tot significante effecten in het licht van de instandhoudingsdoelstellingen voor de Uiterwaarden Neder-Rijn. Het project is daarom conform artikel 19j van de Natuurbeschermingswet in principe vergunbaar. Dit is ter beoordeling van het bevoegd gezag, in casu de provincie Utrecht.

In de vergunningvoorwaarden zullen de reeds geplande maatregelen opgenomen moeten worden om zekerheid te krijgen dat de effecten voldoende worden beperkt.

Het gaat hierbij concreet om:

- toepassing grasbetontegels en/of gefundeerd gras op de parkeerplaatsen om toename verharding, afstroming water en verlies van groen te beperken.
- robuuste haagbeplanting met een tenminste 1,5 meter hoge haag langs de zuidzijde van de parkeerplaats (beperking lichthinder en geluid)
- ontwikkeling van 0,58 ha grasland met foerageerfunctie voor kievit, smient, grutto, kleine zwaan, kolgans en grauwe gans. Dit kan gerealiseerd worden zoals beschreven in het inrichtingsplan Uiterwaarden Rhenen. Het gaat om omzetten van bestaande agrarische bestemming naar een natuurbestemming en het vastleggen van beheerafspraken.

De genoemde mitigerende maatregelen voor de inrichting van de parkeerplaats zijn reeds verwerkt in het ontwerp (bijlage 1).

Literatuur

Smits, N, Van Maanen, J., Drost, P. en J. de Pater., december 2012. EHS-Saldo Toets & toetsing Natura 2000 Uiterwaarden Rhenen. Rapport Gemeente Rhenen en provincie Utrecht.

Grontmij, 2013. Actualisatie verkennend natuuronderzoek Uiterwaarden Rijn, Rhenen. Verkennend onderzoek in het kader van de wet- en regelgeving voor de natuur. Rapport Grontmij. Auteur. D. van der Veen.

Voortoets in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998, Plangebied Vogelenzang te Rhenen, CSO Adviesbureau, kenmerk: 11L286, datum: 03-08-11, definitief.

Willems, D. en A. Tabak. 2013. Passende Beoordeling Palmerswaard. Maatregelen in het kader van de Inhaalslag Stroomlijn. In opdracht van het Utrechts Landschap.

Bijlage 1
Ontwerptekening

Bijlage 2

Kaarten cumulatieve verstoring

